

Experiència etnogràfica

Repensem Coderch a través d'una experiència etnogràfica

NOÉ GRAS AURA¹

Universitat Autònoma de Barcelona, Espanya

LAIA RUTLLANT GUÀRDIA²

Universitat Autònoma de Barcelona, Espanya

ANA MARIA HERNÁNDEZ LÓPEZ³

Universitat Autònoma de Barcelona, Espanya

IVÁN TIMOTEO BERZOSA⁴

Universitat Autònoma de Barcelona, Espanya

CRISTINA SIERRA⁵

Universitat Autònoma de Barcelona, Espanya

perifèria

revistes.uab.cat/periferia

Desembre 2022

Per a citar aquesta ressenya:

Gras-Aura, N., Rutllant-Guàrdia, L., Hernández-López, A. M., Timoteo-Berzosa, I., Sierra, C. (2022). Repensem Coderch. *Perifèria, revista de recerca i formació en antropologia*, 27(2), 111-130, <https://doi.org/10.5565/rev/periferia.900>

Resum

La Casa Coderch de Sant Feliu de Codines, dissenyada pel prestigiós arquitecte Josep Antoni Coderch el 1972 representa una perfecta unió entre el funcionalisme que professava el propi arquitecte i la modernitat. La seva rellevància arquitectònica, cultural i patrimonial destaca enfront al seu poc coneixement fora de l'arquitectura. Dins d'aquest marc, al present article els estudiants del seminari de teories i recerques avançades del grau d'Antropologia Social i Cultural de la Universitat Autònoma de Barcelona volen narrar la seva experiència etnogràfica en l'aproximació que feren a la casa.

Paraules clau: Casa; Coderch; Estudiants; Experiència etnogràfica; Sant Feliu de Codines.

¹ Contacte: Noé Gras Aura - noegrasaura@gmail.com

² Contacte: Laia Rutllant Guàrdia - laiarutllant17@gmail.com

³ Contacte: Ana María Hernández López - anahl61@hotmail.com

⁴ Contacte: Iván Timoteo Berzosa - itibe00@gmail.com

⁵ Contacte: Cristina Sierra - cristinascaraballo@gmail.com

Abstract: *Rethinking Coderch through an ethnographic experience*

Casa Coderch in Sant Feliu de Codines, designed by the prestigious architect Josep Antoni Coderch in 1972, represents a perfect union between the functionalism that the architect himself professed and modernity. Its architectural, cultural, and patrimonial relevance stands out compared to its little knowledge outside of architecture. Within this framework, in this article the students of the seminar on theories and advanced research of the degree in Social and Cultural Anthropology of the Autonomous University of Barcelona want to narrate their ethnographic experience in the approach they made to the house.

Keywords: House; Coderch; Students; Ethnographic experience; Sant Feliu de Codines.

Introducció

La Casa Coderch és un dels edificis més representatius de Josep Antoni Coderch (1913-1984). Considerat un dels millors arquitectes posteriors a la Segona Guerra Mundial, la seva obra s'inclou dins del corrent funcionalista, caracteritzat per l'ús d'angles, la decoració senzilla i la connexió amb la natura. L'estructura de la casa, ubicada a les afores de Sant Feliu de Codines, juga amb l'horitzontalitat i la verticalitat en un entorn envoltat de vegetació.

L'any 1972 la Casa Coderch va ser projectada per ser una casa d'estiueig, fruit d'un encàrrec directe de les germanes de l'arquitecte. Dissenyada per ser pràctica pels seus fills tant casats com solters, l'obra està plena de petits detalls que ens deixen veure les vivències d'aquells que la van gaudir, des de lavabos amb llum natural fins als patis amb vistes privilegiades. El conjunt és la prova d'una unió entre funcionalitat i modernitat.

La seva importància cultural, històrica i patrimonial contrasta amb el poc coneixement que es té d'ella fora de l'àmbit de l'arquitectura. Dins d'aquest marc, els estudiants del Seminari de Teories i Recerques Avançades del Grau d'Antropologia Social i Cultural de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) ens vam fer dues preguntes: Per què la Casa Coderch no era tan reconeguda, i per tant, protegida? i que es podia fer per revertir aquesta situació?

D'aquesta forma, i sota la direcció de la professora Isabel Graupera Gargallo, ens vam proposar respondre a les preguntes mitjançant una investigació etnogràfica. Com l'objectiu final de la recerca era organitzar una exposició fotogràfica de la casa, fet que es va materialitzar de l'1 de desembre del 2021 fins al 14 de gener del 2022 a la biblioteca d'Humanitats de la UAB, la classe es va dividir en dos grups. Per una banda, el grup de disseny, encarregat de la fotografia i el disseny de l'exposició i per l'altra banda els grup de redacció, responsable de la recerca d'informació de la Casa Coderch.

El present article tracta l'experiència etnogràfica que vam tenir els alumnes del grup de redacció. Així mateix, vam utilitzar tant mètodes quantitatius, enquesta, com qualitius, etnografia i entrevista semiestructurada. Aquesta experiència etnogràfica va durar en total dos dies: El 8 d'octubre del 2021, quan vam fer la visita a la casa, l'entrevista al propietari i les enquestes als veïns de Sant Feliu de Codines, i el 10 de Novembre del 2021, quan vam entrevistar a l'arquitecte municipal i a l'equip encarregat d'elaborar l'inventari de patrimoni del municipi.

Enquestes

El dia 8 d'octubre al matí teníem planejada la visita a la mateixa casa Coderch. Tanmateix el grup de textos es va reunir abans de la visita a Sant Feliu de codines, sobre dos quarts de deu, donat que aquell dia teníem l'oportunitat de fer una de les tasques més importants de tot l'estudi etnogràfic: l'enquesta. Aleshores ens vam dividir en dos grups. El primer, havia d'anar a l'ajuntament i a l'institut per posar-se en contacte amb el govern local i parlar sobre el treball que volíem dur a terme ja que no ens havien contestat als correus. A més, també es tenia planejat parlar als nens del poble sobre la casa i, a la vegada, intentar que contestessin a l'enquesta que havíem preparat. El segon grup era l'encarregat d'anar pel centre del poble entrevistant els veïns que s'anaven trobant pels carrers, tenint cura d'escriure les respostes tant en format informàtic com en un paper a banda. Concretament, van preguntar sobretot a persones grans que estaven en bars, terrasses i forns de la localitat. Van començar per les persones que hi havia assegudes a la Plaça Major del poble, a les taules dels restaurants i cafès pròxims. També van intentar entrevistar a un grup de policies locals, però van negar-se amablement —essent els únics que

no van voler formar part de la mostra— ja que estaven en una reunió. Un cambrer que semblava tenir coneixements sobre el tema de la nostra recerca, va ajudar a un grup d'avis a respondre les preguntes des de la llunyania i amb un aire divertit. Ell s'ocultava dels investigadors, volent passar desapercebut, però intuïen que era prou sabedor de la història de la casa i del mateix poble de Sant Feliu.

La majoria d'entrevistes van ser en grup, donat que les persones estaven reunides parlant i discutint altres temes. També es van fer preguntes a cambrers i altres persones que estaven treballant i, molt cordialment, els van voler atendre. En general va ser una experiència molt bona, ja que tothom va mostrar interès per respondre a les preguntes i pel tema de recerca. No va haver-hi ningú que no volgués participar. A més, fer les entrevistes en grup també va ser molt positiu, ja que els entrevistats s'ajudaven els uns als altres, sobretot a l'hora de recordar l'existència de la casa o qui era Coderch, cosa que ens va semblar interessant, ja que va demostrar que alguns d'ells sí sabien de l'existència d'aquesta, tot i que no sabien situar-la al poble. Dit això, els resultats que vam obtenir van constatar que hi havia una falta d'interès molt generalitzada en tot allò referent a la casa. De fet, alguns veïns no volien visitar-la o, fins i tot, ja l'havien visitat i deien que no els havia agradat i que no la visitarien un altre cop. Hi havia persones que, a més, no entenien l'interès per l'edifici i asseguraven que hi havia "cases més maques" al poble. Altres, tot i conèixer a l'arquitecte Coderch, no relacionaven la casa amb ell o, directament, no coneixien l'existència d'aquesta casa. Minoritàriament alguns sí sabien de la casa i fins i tot hi havien estat, però que no els va causar una gran impressió. Van obtenir un total de 36 respostes.

Aquests són els resultats que van obtenir:

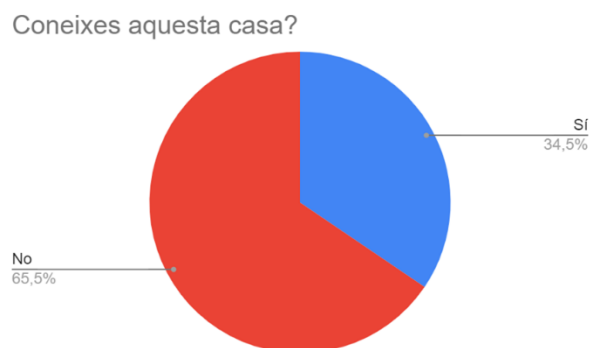

Figura 1: Respostes a: Coneixes aquesta casa? en percentatges, elaboració pròpia, 2021

Et sona el nom de Coderch?

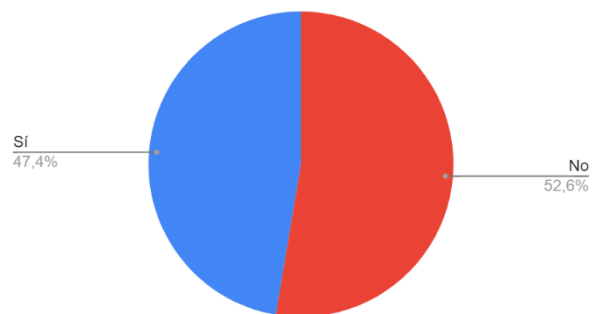

Figura 2: Respostes a: Et sona el nom de Coderch? en percentatges, elaboració pròpia, 2021

T'agradaria visitar-la?

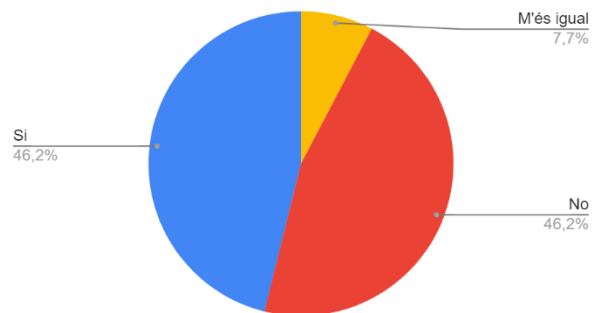

Figura 3: Respostes a: T'agradaria visitar-la (la casa)? en percentatges, elaboració pròpia, 2021

Tenint en compte que ja imaginàvem que el singular habitatge seria poc conegut perquè pels primers contactes amb l'ajuntament i amb l'institut vam detectar cert desconeixement; vam voler anar a l'origen de la qüestió i esbrinar si s'havia treballat l'obra de Coderch a l'escola. I aquesta va ser la missió de l'altre grup.

Prèviament a la visita, es va decidir dissenyar dues enquestes més: una que es pogués realitzar als alumnes de l'institut i l'altra pel professorat. Un cop aquestes van estar llestes es va procedir a contactar amb el centre mitjançant el correu electrònic. En no obtenir resposta en un temps prudencial vam creure convenient fer una trucada telefònica. Durant aquesta trucada telefònica se'ns va fer saber que el correu electrònic no havia estat llegit i, de fet, va ser durant els pocs minuts que va durar la conversa que la persona que ens atenia va llegir-lo per sobre i ens va dir que ja ens trucarien per dir-nos quelcom.

Aquesta trucada no va arribar mai i tampoc una resposta al correu electrònic. Ara bé, l'equip de redacció no va perdre l'esperança i el dia que es visitava la casa Coderch el primer grup de redacció es va apropar personalment al centre. Va adreçar-se a la secretaria de l'institut per poder dur a terme l'enquesta però no va ser possible.

Dies més tard i, gràcies a l'ajuda d'una tercera persona, vàrem obtenir resposta de la professora d'arts plàstiques del centre, que també és arquitecta, qui ens va fer saber que no tenia "cap esperança" de què els alumnes coneguessin ni l'arquitecte ni la casa. En qualsevol cas, vam fer arribar l'enquesta al centre per correu electrònic però, a dia d'avui, no s'ha obtingut cap altra resposta.

Visita a la Casa Coderch

Després de les entrevistes i el fracàs a l'escola, sobre les 11 del matí ens vam dirigir a la Creu del Terme, un lloc als afores del poble i de camí a la casa Coderch on es podien deixar els cotxes sense gaires dificultats. Allí havíem quedat tots els alumnes del seminari, tant els del grup de redacció com els de disseny. A més a més, a la visita s'hi van sumar els arquitectes del despatx CMKM, així com un parell d'acompanyants interessats en l'obra de Coderch i amb formació artística.

Imatge 1: Entrada a la Casa Coderch, Lluís Burillo Toledano, 2021

Tanmateix, els alumnes de l'equip de redacció vam ser dels primers que vam arribar al punt de trobada fruit de que ja estàvem des de feia més d'una hora pel municipi fent les enquestes. Així i tot, després d'aparcar els cotxes, ja ens esperava la professora i un grup d'alumnes a la Creu del Terme. Aquest lloc, situat a la muntanya, disfrutava d'una vista privilegiada de la població. Mentre esperàvem asseguts damunt d'uns monticles de pedra a la resta de companys vam posar en comú com encarar l'entrevista amb l'actual propietari de la casa Coderch, així, com d'altres temes relacionats tant amb el projecte de *Repensem Coderch* com amb la universitat en general. Veient que se'ns feia l'hora en què havíem quedat per visitar la casa i alguns companys encara no havien arribat, la professora ens va indicar que anéssim avançant, ja que havíem de caminar un bon tros.

Després de 10 minuts caminant, un dels arquitectes que ens acompanyava va esclamar: "mireu, allí està la casa Coderch". Situada al vessant d'una muntanya i envoltada per bancals i masos es podia observar una estructura d'un color rogenc que podia passar totalment desapercibuda si algú no buscava expressament la casa, ja que es mimetitzava amb el seu entorn. Arribant a la casa es van incorporar els companys que faltaven.

En aproximar-nos, el primer que ens va cridar l'atenció foren les persianes mallorquines situades als cantons de l'edifici. Just en aquell moment, el propietari de la casa, Jorge Salvador Coderch, nebot de l'arquitecte, va captar la nostra atenció ja que estava esperant-nos a l'entrada. Allí mateix i després de les presentacions ens va començar a explicar la història de la casa i de la seva família. Vam estar parlant a l'entrada una bona estona i després ens va convidar a passar a l'interior. Les dimensions del rebedor, així com els seus mobles ja ens van despertar la curiositat, però la sorpresa va venir quan vam passar al saló. Aquest era un espai amb llum abundant gràcies als grans finestrals que la connectaven amb la piscina, el jardí i el paisatge.

Teníem preparada una entrevista pel Jorge, però no va ser necessari ja que al mateix menjador ens va explicar tot que teníem previst preguntar-li. Va respondre sobradament a totes les preguntes que teníem preparades tot ampliant amb més detall el que ja ens havia avançat a l'entrada de la casa.

Imatge 2: Porta d'entrada a la Casa Coderch, Lluís Burillo Toledano, 2021

Tot el grup era al saló escoltant les explicacions de Jorge Salvador i admirant el mobiliari interior: cadires, sofàs, espills, armaris, làmpades... Probablement el que ens va deixar a tots perplexos fou el radiador perquè es podia confondre amb un revister.

Imatge 3: Radiador, Luís Burillo Toledano, 2021

La parella d'en Jorge, la Reyes, va arribar per les vidrieres de sortida al jardí i es va sumar a les explicacions amb detalls i aportacions.

Després d'una bona estona de xerrada ens dividirem en dos grups amb la idea de visitar la resta de la casa. Una part del grup se'n va anar amb la Reyes i l'altra amb el Jorge.

Imatge 4: El menjador, Júlia Moll Pons, 2021

Imatge 5: Vistes a la terrassa des del menjador, Xavier Carrascal Frías, 2021

Eixirem del saló a la terrassa pels grans finestrals que havíem estat observant mentre en Jorge ens explicava la història familiar. Les vistes des d'allà eren fantàstiques, simplement un mirador natural.

Imatge 6: Vista de l'exterior de la casa a l'interior els estudiants escolten al Jorge, Xavier Carrascal Frías, 2021

Entrarem després per un petit menjador amb una gran taula de fusta per seguidament passar a la cuina moblada de blanc i amb un aspecte molt funcional per a la seva època. Des de la cuina es passava a un petit espai que semblava de rentat i planxat per després anar a les habitacions del servei domèstic, també moblades en color blanc, cosa que les diferenciava del mobiliari de les habitacions familiars, que eren de fusta de color marró. Tot i així, eren lluminoses i prou àmplies.

Imatge 7: Vistes des de la cuina, Lluís Burillo Toledano, 2021

Seguint el passadís arribarem a l'àrea de descans de l'habitatge que eren els vuit dormitoris on durant molts estius la família Salvador Coderch en va fer ús. Una de les zones d'habitacions estava delimitada i separada per una porta al passadís perquè aquestes estaven destinades als fills casats de la família i la resta de les habitacions, no delimitades, eren per als fills solters. En el disseny d'aquestes estances ens van explicar que es va delimitar l'espai per tenir cura de la intimitat de les persones que l'ocupaven i respectar, així, els diferents estils de vida de solters i casats.

Hem d'assenyalar que la casa disposava d'un bany per a cada habitació i d'armaris suficients distribuïts per tota la casa i per descomptat a cada una de les habitacions. També és molt significatiu destacar que tots els banys, tot i ser interiors, comptaven amb llum natural que entrava per claraboies situades just a sobre de les piques.

Aquest detall dels banys i dels armaris, ens va explicar el propietari de la casa, havia estat un desig exprés de sa mare. La mare de Jorge Salvador havia encarregat al seu germà la construcció d'una casa d'estiueig a Sant Feliu de Codines. Tot i que la seva germana, Fermina, va donar absoluta llibertat en la projecció de l'immoble, tant en els espais interiors com exteriors, li va demanar que cada habitació disposés d'un bany i que no faltessin armaris per tota la casa.

Jorge Salvador, durant l'estada al saló i el recorregut per la casa, ens va continuar explicant detalls i anècdotes de la història de la construcció de la casa i de la seva família. Començant per l'encàrrec de la casa per part de la seva mare al seu oncle i el que ja s'ha comentat sobre els requisits imposats. L'arquitecte Coderch va projectar i dissenyar la casa sempre pensant en el gaudi dels que hi viurien i amb una senzillesa i discreció enormes cap a l'exterior. Segons ens va explicar Jorge Salvador, el seu oncle deia que la casa era per als que hi vivien, no per als que la veien.

La família va passar molts estius a la casa i va gaudir-la en tota el seu esplendor, excepte el pare de Jorge Salvador qui no va arribar a viure-hi mai, donat que va morir abans. Malauradament, el despatx expressament encarregat per la seva dona va quedar sense estrenar. Quedaven alguns objectes personals a les habitacions, sobretot, contes i joguines dels nens que l'havien habitat en el seu moment.

La casa una vegada en desús i, des de el traspàs de la propietària, va passar als seus hereus i Jorge Salvador va comprar les parts de la resta dels seus germans que no tenien interès a conservar-la.

En Jorge ens va fer saber que quedar-se amb la casa li va suposar una càrrega econòmica i emocional que, durant una època, va creure que no podria fer-hi front però que, gràcies a la seva parella, va obrir la mirada a la importància de l'arquitectura de la casa i al seu potencial.

Així que van començar a restaurar-la sempre respectant-ho tot, van pintar, van netejar, van arreglar el jardí fins i tot va comentar que va desmuntar ell mateix les aixetes de tots els banys, les va submergir en vinagre, les va netejar i va restaurar-les per tornar-les a col·locar. Fet que evidencia que es va respectar íntegrament tot allò d'original de la casa i el disseny d'aquesta.

La casa actualment no està habitada pel propietari, rep visites d'arquitectes internacionals i està dedicada a lloguer els caps de setmana o per a esdeveniments especials, ja que s'ofereix a través d' Airbnb. Jorge Salvador ens va comentar que en general la casa era ben respectada pels hostes a excepció d'una vegada en la qual els hostes van fer una festa durant dos dies i que van deixar algunes parts de la casa fetes malbé. Aquesta festa va atreure inclús l'atenció dels veïns i de la policia, que va tindre acordonada la casa i va imposar sancions per no respectar les mesures Covid. És més, aquesta informació fou corroborada pels veïns, ja que a les enquestes vam esbrinar que alguns d'ells coneixien la casa pel revol arrel de la festa. Alguns periòdics locals⁶ es van fer ressò de la notícia però sense esmentar que la casa en qüestió era la Casa Coderch, també és cert que no estava protegida.

Amb les aportacions econòmiques del lloguer i el cobrament de les visites, Jorge pot continuar fent-se càrrec de la casa i conservant-ne l'estat.

Un cop acabada la visita ens vam acomiadar i li vam agrair la seva hospitalitat, per després iniciar el descens fins arribar al lloc on teníem els cotxes aparcats. Estàvem satisfets amb els resultats i contents del matí d'excursió relaxada que havíem tingut, així que ens vam acomiadar amb un "bon cap de setmana" i cadascú va pujar al cotxe i vam marxar.

Teníem una gran quantitat d'informació per gestionar i transformar en paraula escrita.

A mode de conclusió, es pot dir que aquesta "excursió" va donar significat a la llarga feina que ens quedava per davant i sobretot va donar cohesió al grup i un sentiment de compartir un objectiu en comú.

⁶ Los Mossos localizan una fiesta ilegal en Sant Feliu de Codines y sancionan a 42 personas (11 de diciembre del 2020) *Revista digital Vallès*. Recuperado en: <http://revistadelvalles.es/2020/12/11/los-mossos-localizan-una-fiesta-ilegal-en-sant-feliu-de-codines-y-sancionan-a-42-personas/> ; Ni límite de reunión ni toque de queda: montan una fiesta multitudinaria en Sant Feliu de Codines (11 de diciembre del 2020) *Crónica Global*. Recuperat de: https://cronicaglobal.elespanol.com/vida/fiesta-multitudinaria-sant-feliu-codines_418719_102.html ; Els mossos denuncien 44 persones per una festa en una casa aïllada a Sant Feliu de Codines (11 de desembre del 2020) *Nació Granollers*. Recuperat de: <https://www.naciodigital.cat/naciogranollers/noticia/33327/mossos-denuncien-44-persones-festa-casa-aillada-sant-feliu-codines>

Entrevistes

Una vegada realitzat el treball de camp, haver parlat amb els veïns i el propietari i amb els resultats de les enquestes vam trobar que seria convenient tractar el tema de la protecció del patrimoni amb l'organització o entitat que fos l'encarregada de dur-ho a terme.

És així com ens vam posar en contacte amb l'arquitecte municipal de l'ajuntament de Sant Feliu de Codines. Ell ens va informar que en aquells moments (i actualment) cada dimecres es reunia amb un grup de professionals (PEPPIC) encarregats de fer el catàleg de patrimoni del poble, i que estaven estudiant com, quan i amb què patrimonialitzar la casa Coderch per així protegir-la. D'aquesta manera, l'arquitecte municipal, Josep Maria Dedéu Rosell ens va posar en contacte amb l'arquitecta Rosa Escala, del PEPPIC, qui s'encarregava de coordinar les visites.

Després d'un intercanvi de missatges amb l'arquitecta, vam acordar una quedada a l'ajuntament de Sant Feliu de Codines pel dimecres 10 de novembre de 2021. A més vam aconseguir organitzar el mateix dia una entrevista a l'arquitecte municipal, Josep Maria Dedéu. No teníem tantes esperances per aconseguir aquesta última entrevista ja que s'havia presentat com un home molt ocupat i amb pocs buits disponibles entre mans, així que la idea de entrevistar-lo aquell mateix dimecres va ser rebuda gratament.

Un grup reduït d'alumnes ens vam reunir el dimecres deu a les 9 del matí davant de l'ajuntament de Sant Feliu de Codines. Al trucar al timbre va aparèixer una dona, funcionària de l'ajuntament, que ja sabia de la nostra arribada, i ens va dirigir al despatx de Josep Maria Dedéu, el qual ens esperava amb gran entusiasme, ja que el va sorprendre que ens interesséssim per la seva àrea de treball.

D'aquesta manera, va començar per donar-nos una breu introducció a l'urbanisme pràctic, al qual va catalogar còmicament com una classe magistral inicial. Va servir per posar-nos en lloc i poder tenir un coneixement previ sobre la situació urbanística del municipi abans de preguntar-li els nostres dubtes. La veritat és que les explicacions foren molt útils.

En un municipi el sòl ha d'estar classificat en rural o urbà. Cada un té les seues pròpies normes d'edificació i modificació. Al mateix temps, els municipis també tenen un catàleg de patrimoni que reculli tots els elements a dins dels límits administratius del municipi (tant urbans com rurals) que han de protegir-se. Aquests catàlegs municipals foren ideats amb l'arribada de la democràcia, és a dir, no existien durant el franquisme. En el cas de Sant Feliu de Codines es va elaborar un precatàleg provisional als 80 a esperes de que la diputació de Barcelona enviés als experts responsables d'elaborar el catàleg definitiu. Aquest precatàleg, al mateix temps, estava dividit en rural i patrimoni.

El primer era un inventari de les edificacions que es troben en zones rurals. Aquestes solien ser petites cabanes o residències de persones que es dedicaven a cultivar i tenir cura del camp i, que tenien alguna importància històrica. El segon recull els elements del municipi tant urbans com ambientals, paisatgístics i residencials o habitables, que cal protegir per tenir algun tipus d'importància ja sigui històrica o arquitectònica.

En canvi, Josep Maria, qüestionava la necessitat de catalogar molts d'aquests edificis com a patrimoni. Ens va ensenyar imatges d'edificis en runes o construccions relativament modernes moltes de les quals, sota el seu criteri, no deurien de conservar-se doncs carien d'utilitat.

Sorprenentment, la casa Coderch no es trobava a aquest precatàleg. Immediatament plantejàrem la possibilitat que passés desapercibuda pels funcionaris de l'època però Josep Maria va rebutjar les nostres hipòtesis ja que dins del subapartat de rural i havia edificacions molt amagades. Ho vam poder constatar perquè va seguir ensenyant-nos fotografies. Paradoxalment, les altres dues cases del municipi que pertanyen al mateix arquitecte sí que havien sigut incloses dins del catàleg de patrimoni.

Josep Maria Dedéu, en general, es va mostrar com una persona escèptica en relació amb el treball de la conservació i patrimonialització d'estructures. Va comentar, que durant la seva presidència del grup d'arquitectes municipals de la regió, havia pogut veure des de dins com realment funcionava, i que dins d'aquests comitès abunda la desgana i únicament es treballa a la recerca de la bona imatge, més que mostrar una passió per les propostes que intenten establir. Lligat a això, també va comentar que

el fet que Barcelona es consideri com a capital mundial de l'arquitectura el 2026 era trasbalsant, perquè: "aquí no abunden tant els apassionats pel tema que els beneficiats amb aquest", catalogant el mateix concepte de "la capital de l'arquitectura" com a patètic. Finalment va matisar que no era tant una crítica destructiva a la resta d'arquitectes i grups, sinó més aviat estava explicant la veritat (corregint-ho posteriorment com, almenys "la seva veritat"), i anotant que "preferia ser clar abans de pintar-ho tot de color rosa", i que també havia estat així amb els seus estudiants d'arquitectura, els quals, deia, valoraven molt positivament la seva honestat.

Després d'aquesta entrevista amb Josep Maria, que ja ens va comentar que la seva visió del comitè del PEPPIC tampoc no era la més positiva i que segurament aquests ens donessin una visió totalment oposada i més general o difuminada del tema, la funcionària que ens havia portat fins ell ens va dirigir llavors a aquest grup, compost per dos arquitectes i dos historiadors. Ens esperaven asseguts en una sala de juntes de l'ajuntament, la qual tenia una taula llarga i rectangular buida, en oposició amb el despatx de Josep Maria, que era més petit i acollidor, ple d'apunts i escriptures. Ens esperaven asseguts en una sala de juntes, la qual tenia una taula llarga i rectangular buida, en oposició amb el despatx de Josep Maria, que era més petit i acollidor, ple d'apunts i escrits. Els arquitectes eren Rosa Escala i Jordi Galtés, i els historiadors Imma Vilamala i Daniel Sanchez. Tots dos homes estaven més callats, i les dues dones, assegudes al centre, eren les que explicaven i contestaven les nostres preguntes, tenint els altres dos únicament per puntualitzar o assenyalar coses concretes.

Imatge 8: Els membres del grup de redacció (de peu) amb el comitè PEPPIC (asseguts), Cristina Sierra Caraballo, 2021

Ens van explicar que l'objectiu de la seva feina és la d'observar, estudiar i catalogar llocs paisatgístics, ecològics i arquitectònics d'un municipi amb la finalitat d'elaborar un catàleg oficial de patrimoni. Aquest procés acostuma a tardar uns catorze mesos, i com que havien començat a Sant Feliu a l'octubre encara estaven en un procés de familiarització amb el territori. En canvi, com la seua labor precisa de molt de temps sols poden elaborar tres catàlegs patrimonials a l'any, és a dir, sols tres municipis a l'any tenen la possibilitat de regular oficialment el seu patrimoni. Per sort per a Sant Feliu, aquest any ha guanyat el concurs públic.

El primer que els va sorprendre al començar el seu treball va ser que realment hi havia tres cases Coderch al municipi. Els arquitectes de l'equip ja sabien de l'existència de la "nostra" casa Coderch i pensaven que era una de les incloses al catàleg provisional. En canvi, van trobar que malgrat ser la més famosa de les tres era l'única que no s'havia protegit. A més, els va parèixer sorprenent que estigués anunciada a la pàgina web del municipi com una casa de lloguer per a períodes de vacances i no estigués protegida. D'aquesta forma, com a part de la seua tasca de catalogació visitaren mitjançant el programa Open House la casa Coderch. Aquest fet els va permetre tenir un coneixement més detallat de la casa, tant a nivell arquitectònic com històric que poguessin justificar la seua protecció.

Després ens van explicar els sis graus de protecció que donava la catalogació patrimonial. Els considerats amb un grau de protecció 1 són els integrals, als quals no es pot ni tocar, com a molt restaurar. Els apuntats com a grau 2 han de ser conservats també, però no de manera tan restrictiva. El 3 és parcial; el 4 ambiental; destruir alguna cosa sempre cal documentar-ho anteriorment, i que per això no solen catalogar patrimoni per sota del quart grau), i el 6 és susceptible a ser àrea especulativa arqueològica ja que hi pot haver alguna cosa a sota i, si s'intervé, avisar els arqueòlegs és una necessitat.

El grup PEPPIC va comentar que intentarien poder catalogar la casa Coderch al primer o segon grau, ja que la consideraven una casa de 10, tant per la seva construcció, com pel seu ús de llums i espai i fins i tot pel seu paisatge i ubicació.

Per altra banda, vam preguntar per la classificació de la casa Coderch com BCIL. Van contestar que això no depenia d'ells sinó de l'ajuntament. En canvi, açò no l'afectaria en el seu estatus com a propietat privada, és més, era beneficiós i tot un orgull que continués sent mantinguda econòmicament mitjançant Airbnb pel propietari actual, Jorge Salvador Coderch, per no desviar recursos públics.

Al preguntar per formes alternatives de mantenir la casa, Imma, l'encarregada d'aquest comitè, ens va comentar que no és la seva feina conscienciar i promocionar els béns culturals i patrimonials del poble, com no ho és crear rutes per mostrar-los, però ens va encoratjar a fer-ho nosaltres mateixos si estàvem tan interessats en assegurar-ne la conservació.

En acabar l'entrevista, ens vam fer una foto conjunta a petició dels dos grups, nosaltres i el mateix comitè del PEPPIC. La fotografia va ser feta per la funcionària guia del lloc, qui ens va demanar treure'ns les màscares. Més tard ens vam dirigir fora de la sala de juntes amb la funcionària de l'ajuntament, a la qual vam agrair la seua col·laboració. Un cop sortirem a l'exterior, vam anar a les dues cases Coderch de sòl urbà per poder fotografiar-les i intentar contactar amb els propietaris per poder aprofundir-hi més en la seua història particular, però sense sort, ja que ningú va contestar en trucar al timbre.

Imatge 9: Una segona Casa Coderch a Sant Feliu de Codines, al centre de la imatge es pot veure una finestra amb persiana mallorquina, Cristina Sierra Carballo, 2022

Imatge 10: La mateixa casa Coderch que a la imatge 3 però des del carrer, Cristina Sierra Carballo, 2021

Conclusió

Amb tota la informació que vam obtenir i juntament amb les fotografies dels nostres companys del grup de disseny vam muntar una exposició fotogràfica a la biblioteca d'humanitats de la UAB. Aquesta va ser exposada de l'1 de desembre del 2021 fins al 13 de gener del 2022. Va ser la nostra aportació a la difusió i reconeixement de la Casa Coderch com a patrimoni.

Per últim, volem agrair a Isabel Graupera Gargallo, la professora del seminari de teoria i recerques avançades, per haver-nos donat l'oportunitat no sols de participar en aquesta recerca sinó també d'aproximar-nos a l'estudi etnogràfic del patrimoni material. Aquesta va ser una experiència que vam gaudir des del principi fins al final i que, més a més, va ser excel·lent pel nostre desenvolupament com a futurs antropòlegs.